

Herman Bavinck en de Theolo- gische Faculteit te Leiden¹

De briefwisseling tussen Herman Bavinck (1854-1921) en Christiaan Snouck Hurgronje (1857-1936) die nu in een voortreffelijk geannoteerde uitgave voor ons beschikbaar is, brengt ons in aanraking met twee interessante figuren die ondanks soms diepgaande verschillen met elkaar communiceerden in een geest van echte vriendschap en van wezenlijk verstaan. In deze bijdrage wil ik mij concentreren op de figuur van Bavinck in zijn relatie tot Leiden, zulks op basis van zijn briefwisseling met Snouck Hurgronje. Het was voor Bavinck een betekenisvolle relatie, zij het ook niet zonder spanningen. De correspondentie met zijn vriend Snouck Hurgronje doet ons iets zien van de innerlijke tweestrijd van een hoogst intelligente theoloog, die reeds als student met grote aandacht de culturele en theologische ontwikkelingen van zijn eigen tijd volgde en daar soms door gefascineerd werd, maar die tegelijk zich innerlijk verbonden wist met wat hij vanuit zijn typische traditie aan geestelijk erfgoed had meegekregen.

Herman Bavinck was afkomstig uit de kring van de Afscheiding van 1834, die zich in haar hoofdstroming vanaf 1869 als Christelijke Gereformeerde Kerk manifesteerde; een gemeenschap die, terzijde van de heerbaan, in betrekkelijk isolement zich een eigen plaats in het Nederlandse kerkelijke spectrum verworven had. Binnen deze gemeenschap, die zich in Bavincks jeugd in de periode van consolidatie bevond, met als samenbindend middelpunt de in zijn geboor-

Prof. dr. J. van den Berg, emeritus-hoogleraar kerkgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Leiden, Neuhuyskade 6 (Boschzicht), 2596 XL Den Haag.

1. Deze bijdrage is een enigszins gewijzigde tekst van een korte lezing, gehouden op 23 maart 1999 in het Klein Auditorium van het Leidse Academiegebouw bij de aanbidding van *Een Leidse vriendschap. De briefwisseling tussen Herman Bavinck en Christiaan Snouck Hurgronje 1875-1921*, uitgekomen te Baarn onder redactie van J. de Bruijn en G. Harinck als deel 11 in de 'Passagereeks' van het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (1800-heden). Eerder, in 1992, verscheen het boekje *Amicissime*, dat 27 brieven van Snouck Hurgronje aan Bavinck bevatte (Archief-Bavinck, HDC). Dankzij het feit, dat op 1 januari 1997 het Archief-Snouck Hurgronje (UB Leiden) voor onderzoek werd opengesteld kon nu de volledige correspondentie, voor zover nog aanwezig, worden gepubliceerd. Verwijzingen naar *Een Leidse vriendschap* nam ik met slechts de vermelding van de betreffende bladzijdennummers op in de tekst.